

pátosza nélkül hiteltelenek. Táncfilozófiájának legfőbb tételei viszont ma is változatlanul korszerűek, hiszen mi másra épül a világ legsokszínűbb táncvilága, az amerikai modern tánc, ha nem a természetes mozgásokra, a szabad és kreatív személyiségek kifejtésére, az iskolai szabályoknak és a hagyomány kötöttségeinek elvetésére, a tekintélyek mellőzésére – a demokratizmusra. S hogy a tradícióktól áthatott európai tánckultúra mire volt a legfogékonyabb Isadora radikálisan új gondolatai közül? *Maurice Béjart*, a század nagy balett reformátora vetette papírra e sorokat – jó hat évtizeddel Isadora önéletrajzában megfogalmazott vallomása után: "... a tánc mindenekelőtt vallásos tény. Amíg a táncot rítusnak tekintjük, szent és ugyanakkor emberi szertartásnak, be fogja tölteni hivatását. Ha szórakoztatássá változtatják, akkor a tánc megszűnik... A fiatalok valójában új rítusokat keresnek. Minden korszaknak meg kell teremtenie a maga rítusait... A tánc megújítása ezek után már nem esztétikai probléma. Sokkal mélyebb szükséglettel állunk szemben. Az, ami itt kockán forog, társadalmi kérdés, spirituális magatartás."

FUCHS LÍVIA

Két követelmény a holnap pedagógusa számára

Milyen lesz a holnap pedagógusa?

Ki tudna erre a kérdésre helyes választ adni? Ki tudná megmondani, milyen tanítót, tanárt igényel a jövő, amikor még az sem világos előttünk, hogy maga a jövő milyen lesz?

A holnap pedagógus-típusát, akit eszményként szeretnénk a diák elé állítani, mégis körvonaloznunk kell!

A régmúltban voltak ilyen típusok.

Ki ne emlékeznék például a kedves arcú, mosolygós, talán szemüveges tanító nénire, aki végtelen türelemmel ismertette meg velünk a betűk és a számok világát, s akivel először beszélgettünk el "felnőttként" a "világ dolgairól"?

Vagy ki ne tudná, milyen volt a falusi tanító típusa, a nemzet igazi napszámosa, aki sokszor egyedül hordta a vállán egy-egy kistelepülés minden szellemi gondját?

És ki ne hallott volna a kisvárosok sétapálcás, keménykalapos tanár urairól, akik lassú méltósággal ballagtak végig a főtéren a kaszinóba menet, s akiket – ahogy Kosztolányi csodálatosan megverselte – a fél város köszöntött tisztelettel, mert tekintélyük volt?

Azt mondtuk: a holnap pedagógus-típusa, pedig inkább az a gond, hogy lesz-e elegendő pedagógus, s hogy képesek lesznek-e ezek a pedagógusok a diákok előtt eszményképpé válni.

A középiskolák osztályfőnökei tudják a legjobban, hogy a tanárnak, tanítónak jelentkezők közül legfeljebb 30 százalék választja hivatástudatból ezt a pályát, a többi 70 százalék azért megy pedagógusnak, mert oda felveszik. Következik ebből, hogy ez a 70 százalék nem a sor eleje. Az egyetemeken, főiskolákon persze sok mindent meg lehet tanulni, ebből a 70 százalék-ból is lesz jó pedagógus, de igazi eredményt akkor érünk majd el az oktatás-nevelésben, ha a legjobbak mennek tanárnak.

Ezért fontos, hogy milyen lesz a holnap pedagógusa.

A szakirodalom pontosan megfogalmazza, milyennek kell lennie a jó pedagógusnak, ám úgy érezzük, ezekhez a követelményekhez csatolni kell még kettőt, amelyek eddig nem voltak kötelezők a tanárok számára.

Erről a két új követelményről szeretnénk szólni az alábbiakban.

*

Az csak természetes, hogy ha a holnap pedagógusának a vonásait akarjuk megrajzolni, modern dolgot követelünk meg.

Az egyik követelmény, amely nélkül a leendő pedagógusok nem tudnak majd létezni, a *számítástechnikai alapképzettség*.

A számítástechnika a holnap tudománya. Ezt senki sem vitathatja el. De ha így van, akkor a holnap iskolájában is mindennapivá kell tenni. Elsősorban persze úgy, hogy tantárgyként tanítjuk. Így azonban még nem válik az életünkben mindennapivá, ahogy sem a kémia, sem a fizika nem kiegészítője az átlagembernek, jóllehet mindkettő tantárgy.

Pedig a fejlett modern társadalmakban a számítógép ugyanúgy hozzátartozik az emberek vagy a családok életéhez, mint a telefon vagy az autó, s a holnap iskolájában is arra kell

számítanunk, hogy minden órán a tanítás eszköze lesz, mert az oktatási segédanyagokat számítógépre fogják elkészíteni.

Mindebből világosan következik, hogy a holnap pedagógusának értenie kell a számítógéphez.

Még egyszer kimondjuk: nemcsak a szaktárgyat tanító tanárokról van szó, hanem minden pedagógusról. Ez azt jelenti, hogy a számítástechnika operációs rendszerének felhasználása alapszintű ismeretként be kell hogy épüljön a holnap pedagógusának tudatába.

Tévedés ne essék, nem programok készítését várjuk a tanároktól (a jobbaktól persze azt is!), hanem azt, hogy a már elkészített oktató-programokat jól tudják használni. Biztos, hogy a jövőben például számonkéréskor nélkülözhetetlen lesz a számítógép, de alkalmazni fogják az új anyagot feldolgozó órán, s még inkább az ismétlő-rendszerező órán.

Hogyan lehet elérni, hogy a pedagógus kéretlen-kelletlen értsen a számítógéphez?

A válasz végtelenül egyszerű: már az egyetemi-főiskolai felvétel egyik feltételévé kell tenni, ért-e a jelölt a számítógéphez!

Számítástechnikai szakember könnyen meggyőződhet róla, hogy a pedagógusnak jelentkező tanuló ismerős-e a számítástechnika világában. Elegendő ilyen kérdésekre választ kapni: milyen géppel dolgozott már, milyen operációs rendszere, milyen szoftvere volt a gépnek, dolgozott-e már szövegszerkesztővel és milyennel, dolgozott-e már táblázatszerkesztővel, mi volt annak a lényege?

Ha a válaszok megnyugtatók, ültessük le a jelöltet egy számítógéphez, és kérjük meg, mutasson valamit az ismereteiből.

További lépés, hogy a leendő pedagógusokat felkészítsük arra: hogyan használják az órákon a számítógépet. Ez viszont már a holnap tanárképzéséhez tartozik.

Ma már egyre több olyan program létezik, amit az egyes tantárgyak oktatásában fel lehet használni. Vannak számítógépes szótárak, nyelvtanuláshoz készített tesztek, nyelvtani és helyesírási gyakorlatok. A számítógép arra is alkalmas, hogy egy-egy adatot előkeressen a megfelelő adatbázisból, vagy segítséget nyújtson az ismeretek begyakorlásakor.

A pedagógusképző intézetekben az efféle programok használatára kell megtanítani a hallgatókat.

Hogy ezt miképpen lehet véghezvinni, azt egy biológiai program segítségével kívánjuk bemutatni.

A biológia oktatásához elkészült egy multimédia, amely a madárvilágot foglalja rendszerbe. Ezzel először is be lehet mutatni a különböző madarakat, madárfajokat. A monitor mutatja a képet, hallható a madár hangja, és emberi szöveg tájékoztat az ismeretekről. Gyakorolni lehet például, hogy hogyan kell kikeresni a programból egy adott madár bemutatását. Alkalmas ez a program arra is, hogy számonkérésre használjuk. A gép ugyanis képes kérdezni. Megmutatja a képet, hozzáteszi a madárhangot és megkérdezi, mi a madár neve, hol él, mivel táplálkozik stb. A kérdésekre adott válaszokat, amelyeket billentyűk lenyomásával lehet megadni, a számítógép értékeli, illetve javítja.

Tűzzük ki a hallgatóknak a feladatot: keressék meg a multimédiából a megfelelő részt, és alkalmazzák, mintha tanítási órán lennének.

Efféle feladatokat más témakörből és más tantárgyból is meg lehet oldani. A cél az, hogy mire a tanárjelöltek az iskolába kerülnek, jártasságuk legyen a számítógépes oktatási programok felhasználásában.

Jártasságot mondtunk, mert a számítástechnikai ismeretek megléte a holnap tanárának egyik fontos követelménye. A magyar szakosnak éppúgy, mint a fizikusnak vagy a nyelvtanárnak.

Többször is hangsúlyoztuk: a követelmény csak arra terjed ki, hogy a tanár használni tudja a számítógépet. Ez azonban nem zárja ki, hogy a legjobbak elkészítsék azokat a programokat, amelyeket kollégáik az órákon alkalmaznak. De hát ez korábban is így volt. Nem mindenki csinált feladatlapot vagy szemléltető eszközt, azonban mindenki alkalmazta az elkészült oktatási segédanyagokat. Biztos, hogy a holnap segédanyagai döntő többségben számítógépes segédanyagok lesznek.

★

A holnap pedagógusának általunk kiemelt másik követelménye talán nem is annyira új: el kell érni, hogy minden pedagógus legalább *egy idegen nyelven* beszéljen az anyanyelvén kívül. Sok egyetemi, főiskolai diplomát már ma is nyelvvizsgálóhoz kötnek: ennek megléte nélkül nincs végbizonyítvány.

De hát miért kell ennyire megkövetelni az idegen nyelv tudását a pedagógustól?

Amit most elmondunk érv is, jelenség is. Tegyük hozzá: szomorú jelenség. Napjainkban nagy divat lett a diákok más országok diákjaival szervezett cserelátogatása; az utazó diákokat

pedagógusok kísérik, s bizony olykor nagyon nehéz kiválasztani a kísérőket, mert kevés tanár beszél idegen nyelvet. Miért? Annyira teljesíthetetlen ez a feltétel?

Ez elengedhetetlen feltétel!

Nemcsak azért, mert a holnap pedagógusa nem mutogathat kézzel-lábbal a külföldi kollégák és főleg a külföldi diákok nagy-nagy derűtségére, hanem elsősorban azért, mert ahogy mondtuk: a pedagógus eszménykép is, és a követendő eszménynek olyannak kell lennie, hogy a diákok miatta akarjanak egy idegen nyelvet megtanulni.

Micsoda nagyszerű dolog lenne, ha a tanulók abban vetélkednének, hogy melyik idegen nyelvet beszélő tanárukat válasszák példaképül!

Ezt a feltételt viszonylag könnyű megvalósítani: csak azt kell felvenni a tanárképző intézetekbe, aki már jártas egy idegen nyelvben. Beszéljen egy leendő matematikus németül? A történész angolul? A fizikus olaszul? Nem túlzott igény ez?

Ne felejtsük el, a holnap pedagógusairól van szó!

Nem magas követelményű nyelvvizsgára gondolunk tesztekkel, szövegmegértéssel, pontos fordítással, hanem arra, hogy a jelölt tudjon beszélni valamelyik európai nyelven, hogy képes legyen franciául, németül vagy spanyolul az életrajzát elmondani, vagy beszámolni arról, hol él, kik a szülei, vannak-e testvérei.

Elérhető-e ez?

Feltétlenül megvalósítandó követelmény, amely nélkül holnap, holnapután nem állhat egyetlen tanár sem az iskolai katedrán: be kell lépni Európába.

★

Milyen legyen hát a holnap pedagógusa?

A dolgozat alapján úgy tűnhet, e két követelmény fontosabb, mint a jó szakmai felkészültség. Nehogy félreértés essék: nem akarjuk háttérbe szorítani a szaktárgyakat. Az általunk kitűzött két követelmény azonban olyan, hogy a jövő úgyis ki fogja kényszeríteni. Miért ne mehetnénk ennek a kényszerítésnek elébe? Miért csak az utolsó pillanatban teljesüljenek ezek a feltételek?

A holnap pedagógusa a holnap diákját fogja a holnap felnőttjévé nevelni. S mi csak annyit kívánunk tőle, amennyit ez a holnap követelni fog.

TÓTH TIBOR

Műhelyek

Az Óbudai Népzenei Iskoláról

Az 1991. január 1-ével önálló intézményként működő Óbudai Népzenei Iskola az ország egyetlen olyan állami zeneiskolája, amelyben kizárólag hangszerjáték, népiének, valamint dramatikus népszokások és népi játék oktatása folyik.

Béres János furulyaművész (aki a hatvanas évek elejétől kezdve számtalan sorozatműsort készített a rádióban – jelenleg "Az élő népdal" és a "Népzenei emlékeim" című sorozatai hallhatóak) Kodály Zoltán tanácsára már 1952-ben foglalkozott a szervezett keretek között történő magyar népzenei oktatás megvalósításának gondolatával. Azok az idők azonban nem kedveztek e kezdeményezésnek, de 1975-ben a III. kerületi Állami Zeneiskolában barátja, Till Ottó igazgató segítségével sikerült beindítani a népzenei tagozatot. Az évek során egyre népszerűbbé váló tagozat fokozatosan kinőtte nemcsak a kerület, hanem a főváros határait is, a 80-as évek végén már az ország egész területéről érkeztek növendékek, közöttük teljes zenekarok és a műfaj iránt érdeklődő tanárok is. A III. kerületi Önkormányzat – ezt felismerve – biztosította az anyagi feltételeket az önálló zeneiskola létrehozására, amely a Nagyszombat utca 27. alatt működik, ahová nyolc évvel ezelőtt még tagozatként költözött.

Jelenleg közel 300 diák tanul az intézményben, az oktatás a hét minden munkanapján, 13-tól 19 óráig történik. Nincs korhatár, ezért óvodásoktól felnőttekig minden korosztály megtalálható a tanítványok között. Nincs szigorú felvételi vizsga, az elbírálásnál a legfontosabb, hogy a jelentkező szeresse a népzenei művészetet, tehát a hozzáállás és az akarat a döntő. Ebben az iskolában nem szigorú csengetési rend szerint folyik a tanítás, ha a növendéknek úgy tetszik, maradhat egész délután. A különböző termek között szabad az átjárás, így lehetőség nyílik arra, hogy a citerás megcsodálja a kobozt, vagy a tekerős a dudát.